

avskrift.

ACC. N:R. M 6753 : 1 - 13.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fähus (Etn. II:37.)
(Etn. II:35)
Tomten (Ulma K. 19).

uppteckning

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 6753: 1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nedan beskrivna fähus var beläget på Skörda Lille-
gård i Vislanda, socken Allbo härad, Kronobergs län.

Min farfar Jon Jaensson(=Johansson) köpte denna
gård 1831. Min farfar blev änklings 1859, och min far Anders
Jonsson köpte sen gården av sterbhuset år 1864 för 8,000 kro-
nor. Min far ägde sedan gården till sin död år 1902, då han
genom gåvebrev till 4 av sina barn, som voro ogifta, skänkte
dem gården, nämligen Anna Karolina, Ida Sofia, Johan Petter
och Blenda Kristina. Hans tre andra barn Tilda Katarina,
Emelia Maria och Eva Martina voro gifta med var sin hemmans-
ägare. De fyra förstnämnda ägde och brukade sedan gården gemen-
samt. År 1923 dog Ida Sofia, och då köpte Johan Petter hennes
del för 8,000 kr. 1934 sålde Anna Karolina och Blenda Kristina
sina delar i gården för 14,000 kr till sin broder Johan Petter,
vilken sedan avled år 1936. Efter honom köpte arrendatorn Carl
Svensson från Öpestorp, Öja församling i Kronobergs län, går-
den Skörda Lillegård på offentlig auktion för en summa av

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6753 : 2

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

65,500 kronor. Denna höga köpesumma berodde på sparad skog. Carl Svensson är gift med en dotterdotter till min fader, Anders Jonsson, så gården stanna kvar i släkten.

Till år 1789 hade Skörda Lillegård sina utägor gemensamt med hemmanen Skörda Storegård, Skördatorp och Säteriet Hästhagen, då det förrättades storskifte emellan samtliga ägare i skogslaget av lantmätaren Lars Elmqvist. Denna storskiftes förrättning blev då ej slutförd, utan blev sedan fullfölj åren 1809 och 1810 av Commissions Lantmätaren A.O. Lagergrén, vilken förrättning ej vann laglig fastställelse.

Min farfar, Jon Jaensson (Johansson) i Skörda Lillegård, begärde sedan lantmätning år 1833 den 23 aug. emellan ägarne å samtliga utägor i Skörda Storegård, Skördatorp och säteriet Hästhagen. Denna lantmätning, som verkställdes av directeur och förste lantmätaren S.J. Forssman, tog sin början den 19 juli 1836 i Skörda Lillegård. Vid förrättningen infunno sig samtliga ägare i skogslaget, nämligen Jon Jaensson för Skörda Lillegård 1 helt till $\frac{1}{4}$ förmedlat Kronoskatte hemman; för Skörda Storegård 1 helt till $\frac{3}{4}$ delar förmedlat

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6753:3

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Kronoskatte f.d. nämndemannen John Jaensson, Jacob Svensson och Ingemar Jaensson; för Skördatorp $\frac{1}{4}$ dels oförmedlat Kronoskatte hemman John Ericsson och för Säteriet Hästhagen 1 helt oförmedlat mantal Herr mönsterskrifvaren P.Lundborg.

Vid denna förrättning framkom, att år 1826 förrättade lantmätare A.O.Lagergrén ägoutbyte mellan Säteriet Hästhagen och Skörda Lillegård, så att Hästhagen nu var fränskild, samhörigheten. Då varande ägaren till Skörda Lillegård, Måns Samuelsson lät då lura sog så, att Skörda Lillegård fick lämna cirka 20-tal tunnland jord orättvist till Hästhagen. Samma ägare till Skörda Lillegård hade även skänkt ungefär lika många tunnland jord till Ströby i Skatelöv socken, Kronobergs län, vid därvarande storskifte. Där om finnes en folksägen som ej här upptecknas.

Vid lantmätningen i Skörda Lillegård år 1836 enade sig samtliga intressenter i skiftet, att mätning uteslutes och att skiftet uträknas å skogslagskartan, och delningslinjerna på marken utstakas, rörläggas och beräknas därefter, även att ägotaxeringen vid storskiftet antages i alla delar oförändrade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6753:4

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vid skiftet 1836 förbehöll sig Skörda Storegård att vid stark torka få öppen rättighet "att begagna Wattne för sina kreatur, ua den å Lilla Skörda Ägor, wid bäckrännsidan nära Röemyr, varande wattengrop, i hwilket fall Storgårdens ägare tillåtas, att ifrån skiljolinien till nämnda Wattentillgång, inrätta nödig fädrefwel, dock så att ingen skada därigenom tillfogas Skörda Lillegård."

Vid skiftet tillföll Skörda Lillegård följande ägor:

21 tunnland och 14 kappland odalägor som ej ingått i skiftet.

47 tunnland och 7 kappland inrösningsjord.

222 tunnland och 31 kappland avrösningsjord.

Skörda Lillegård låg enstaka, så gårdshusen behövde je ombyggas eller utflyttas efter lantmätningen. Däravande fähus, som war byggt på gårdsplanen mitt emot boningshuset cirka 15 meter från detta, war av samma typ, som bild 1. å frågelistan 37. Fähus. fast intill foderladan var en loge och intill logen war ett sädeslad (liksom jag ritat med

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 6753:5

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

blyertsstreck på bild 1) under tak sammanhängande med ladugårdstaket. Det som å bild 1. benämnes för "farstu" kallades allmänt för "stall" eller "stallen" enär hästen hade sin plats där. De flesta äldre fähusen här i socken, som voro från 1600-1700-talen, voro av denna typ, där de hade råd att hålla häst. I fähuset på Skörda Lillegård hade hästen sin spilta, som utgjordes av en kätte, som stängdes med en "lee" (lee) Denna kätte var belägen den södra sidan i stallen i hörnet vid foderladan. Fähuset stod nämligen med gavlarna i öster och väster (liksom boningshuset på gården) och framsidan på ladugården vette åt norr och baksidan åt söder. Ingången i stallen från gårdsplanen var den norra sidan. Denna dörr kallades för "stalldörren" och utgjordes av en bred dörr. Inne i stallen var en dörr som gick till foderladan och kallades "ladörren", en dörr gick till fähuset och kallades "lagårdsdörren". Den södra sidan i stallen var en liten dörr, varigenom hästgödseln kastades ut, och denna dörr kallades den "bakre stalldörren." Ifrån "ladörren", som satt mitt å väggen, gick en fodergång, rakt iförn denna dörr till "lagårdsdörren" och mitt igenom hela fähuset. Vid den östra gaveln i fähuset var en liten dörr

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6753:6

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som utgjordes av tvenne halvdörrar. Genom denna dörr gick man aldrig, enär stenfoten var cirka 5- eller 6 kvarter hög vid gaveln, enär jorden lutade där ladugården stod. Utan denna dörr öppnades endast då de fodrade djuren, för att insläppa dagsljus i fähuset, också kastade man ut "fårariset" genom denna dörr, som kallades "gaveldörren". Då man insläppte dagsljus, öppnades endast övre halvdörren. På den södra sidoväggen var en liten smal dörr, som kallades "södra lagårdsdörren". Genom denna dörr bar man ut gödseln och lade på fähusdyngan.

Inne i fähuset stodo korna bundna vid den norra sidoväggen. Vid denna vägg var 6 kobåsar och 4 bås för ungkreatur i en rad.

Vid östra gavelväggen var 4 oxbåsar. Dessa råkete från gaveldörren till sydöstra hörnet. Utmed den södra sidoväggen var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 6753:7

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Ålbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3 kalvköttar och 1 fårkätte. Den senare kätten var närmast väggen mot stallet. Vid den yttersta kalvkätten var fyra bås för ungkreatur. Dessa djur stodo bundna med huvuden mot kalvkätten och bakändan mot oxarna. Emellan dessa båsar och oxbåsarna var en smal gång till "södra lagårdsdörren."

Inga fönster funnos varken i fähuset eller stallet, utan endast en liten glugg (gluggen var cirka 12 tum o fyrkant) i varandra, som satt i väggen den ena över stallspiltan och den andra vid fårkätten. Vid gluggen var en "sköte", som sköts fram och tillbaka då gluggen öppnades eller stängdes. De stackars husdjuren voro därför oftast blinda på den tiden, särskilt hästar och oxar ledo värst därav då de kördes med. Om vintern var gluggen stängd

Såväl i stallet som i fähuset var jordgolv. I oxbåsarna och kobåsarna lades en grov trästock vid bakbenen på djuren, som kallades "flodstock" (*flodstock*). Båsen fylldes sedan med

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6753:8

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jord efter flodstocken, och sedan skulle fägödseln falla nedanför flodstocken. Emellan varje kobås (I oxbåsen var inga bås balkar) var s.k. "båsbalkar." Dessa utgjordes av grova plankor som döbbades ihop. Inga krubbor funnos i fäbåsen, utan stråfodret sveptes ihop till ett foder till varje djur, som lades på jorden vid väggen i båset. Då djuren fingo hackelse, lades denna i därtill avsedda träbaljor, som kallades "syrpebaljor", emedan hackelsen bestänktes med vatten och bestänktes med mjöl i baljan innan korna fingo äta därav. Detta kallades "syrpa" eller "sörpa". Då djuren hade ätit ut hackelsen, togos baljorna ifrån dem och sattes på fodergången eller i en tombås.

I hästspiltan satt en krubba i väggen mot foderladan. Över krubban satt en häck som räckte upp till taket. I taket var ett hål över häcken, varigenom hö stoppades i häcken till hästen uppifrån höslindret.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6753 : 9.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Såväl i stallet som i fähuset var det så lågt till taket så stora oxar nådde upp till taket med sina hornspetsar.

Väggarna i fähuset utgjordes av täljt, liggande timmer som var döbbat ihop med träpinnar, som kallades "döbba" Knutarna utgjordes av s.k. "kavelknuta" som lågo i kors med ändarna utanför väggen. Väggarna i såväl stallet som foderladan, logen och sädesladet voro skiftade upp av itusågade timmerträn. I stolparna, som stodo rakt upp och ned i väggen, var huggit falsar, däri virket, som var liggande, insattes med ändarna i falsen. I foderladan och sädesladet var jordgolv. På logen var sågade plankor till golv. Logbalkarna voro skiftade upp liksom väggarna.

Logen var så smal, så när de slagtröskade och lade fram neker på båda sidor, måste axen på nekarna läggas emellan varandra. På framsidan på logen var en dörr mitt på väggen, som kallades "lodörren". Denna utgjordes av tvenne små dörrar som

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 6753:10

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stängdes utanför med ett trävred. På baksidan i väggen på logen var en liten glugg cirka tolv tum i fyrkant, som stängdes medelst en "träsköte", som satt infalsad i väggen.

I mitten på den ene logbalken stod en grov stolpe vari var inhuggna trappsteg. Denna stolpe kallades "klyvan", emedan de klövo på denna när de gingo upp och ned från "logslennet." På bjälkarna i taket över logen och foderladan var lagda kluvna stänger eller åsar till golv. Detta kallades respektive "loslennet" och "laslennet." Över stallet och fähuset var "höslennet". Golvet till detta utgjordes av det samma som ovan nämnts.

Vid dörrarna i såväl stallet som i fähuset var höga trösklar cirka 12-15 tum höga. Ladörren utgjordes av en tunn, bred, bräddörr som var borrarad flera hål igenom. Detta för att tomten skulle krypa därigenom. Ju flera hål ju mera tomtar,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6753: 11

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
 Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
 Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och ju större lycka i ladugården. Julaftonsgröten skulle sättas på latröskeln så grötången gick igenom hålen. Denna dörr hade gångjärn av trä. Den stängdes medelst en pinne som sattes i dörrstolpen.

På gavlarna i närheten av taket var s.k. "svalehål" utskurna i väggen. Överst satt en stjärna och vid vardera sidan om stjärnan satt en halvmåne. Ändamålet med dessa var att svalorna skulle flyga ut och in därigenom. Kanske även för att insläppa dagsljus.

På framsidan på ladugården var en dörr i väggen till foderladan.

Taket på ladugården utgjordes av halmtak. Denna ladugård på Skörda Lillegård nedrevs år 1878, då min fader Anders Jonsson byggde ny ladugård på gården. Denna gamla ladugård var byggd troligen på 1600-talet eller i början på 1700-talet. Denna ladugårdstyp förekom allmänt både här i socknen och i trakten häromkring på de gardar där de kunde hålla häst.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6753:12.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ladugården begagnades både vinter och sommar.

Denna ladugårdstyp försvann i slutet av 1800-talet här i trakten.

På Skörda Lillegård står fortfarande en saltpetterlada, som begagnades i början på 1800-talet och under 1700-talet, då Skörda och Hästhagen hade sina utägor gemensamt. I denna lada, som odlades saltpetter, insläpptes djuren då de gingo på bete på utägorna både från Hästhagen och Skörda by.

Från tiden 1831 till 1902 då min farfar Jon Jaensson och min fader Anders Jonsson ägde och brukade Skörda Lillegård, föddes på gården årligen cirka 6 kor, 1 par oxar, 1 par stutat, cirka 6 ungdjur samt 3-4 kalvar och en häst. Detta i allmänhet, men mindre då det var missväxt.

Både min farfar och min far räknades för vanliga bönder.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6753:13

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Anders Jonsson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1828 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

P.S. Önskar Ni beskrivning på boningshuset på
Skörda Lillegård, skall jag lämna det senare. Det byggdes
i början på 1700-talet.

Skriv endast på denna sida!